

درس هفتم فصل دوم : ابزارهای شناخت

- در وجود انسان ابزارهایی برای شناخت وجود دارد.
- فیلسوفان تلاش می کنند ابزارهای شناخت را شناسایی کنند و قلمرو کاربرد آنها را معین نمایند.

سه ابزار شناخت : حس عقل قلب

□ حس :

- یکی از ابزارهای شناخت ما حس است.
- ما به کمک حواس پنج گانه با عالم طبیعت آشنا می شویم و بسیاری از موجودات و ویژگی های آنها را می شناسیم.
- گاهی در شناخت حسی خطا رخ می دهد، اما این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن زندگی می کنیم و از اشیای طبیعی بهره می بریم و نیازهایمان را برطرف می سازیم.
- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، توانایی حس در شناخت تفاوت ها و تمایزهاست.
- شناخت تمایزها و تفاوت های اشیا این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیای متفاوت استفاده های مختلف بکند.
- مثلاً اگر در مقابل ما یک لیوان آب و یک ظرف غذا باشد، برای رفع تشنگی لیوان آب را برمی داریم و برای رفع گرسنگی به سراغ ظرف غذا می رویم. این عمل به ما می فهماند که ما در تشخیص لیوان آب و ظرف غذا اشتباه نمی کنیم.

□ عقل :

- انسان دارای قوه ای است که با آن تفکر و تعقل می کند.
- انسان با کمک عقل، می تواند حقایقی را درک کند که توانایی درک آن از راه احساس ممکن نیست.
- حقایقی که عقل درک می کند می تواند مربوط به امور محسوس و طبیعی یا امور غیر محسوس و غیر طبیعی باشد.
- عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد.

❖ تعریف شناخت تجربی :

- شناختی را که با همکاری عقل و حس به دست می آید، « شناخت تجربی » می گوئیم.

❖ قواعد شناخت تجربی :

- شناخت تجربی بر چند قاعده عقلی مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های حسی، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد؛ برخی از این قواعد عبارت اند از :
 - ✓ پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است . (اصل علیت)
 - ✓ هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید . (اصل سنخیت)
 - ✓ طبیعت، همواره یکسان عمل می کند. به طور مثال، آب، همواره خواص خود را دارد و این گونه نیست که یک روز فلان خاصیت را داشته باشد و روز دیگر نداشته باشد (اصل یکسان عمل کردن طبیعت)

❖ فیلسوفان عقل گرا :

□ ارسطو

- ارسطو از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد.
- ارسطو (شاگرد افلاطون) ، علاوه بر تبخّر در فلسفه، یک دانشمند علوم طبیعی نیز شمرده می شد.

□ ابن سینا

- ابن سینا در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی دارد.
- ابن سینا کتابهای متعددی در فلسفه و علوم طبیعی دارد که مورد توجه فلاسفه و دانشمندان علوم طبیعی است.
- ابن سینا در گسترش اندیشه های ارسطو درباره قانون علیت و ابعاد مختلف آن تأملات عمیقی کرد و توضیحاتی بیان نمود که همچنان قابل استفاده است.
- ابن سینا توضیح داد که قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی آید، بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه ای است .
- قانون علیت، یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده ای از آن استفاده می کند.
- نیروی عقل، از حواس بیرونی، مانند چشم و گوش، استفاده می کند .
- نیروی عقل می تواند حالات درونی نفس مانند شادی، درد، محبت، دشمنی، عصبانیت و خوشحالی را شناسایی کند و درباره آنها نظر دهد. مثلاً انسان می تواند به کمک عقل خود، علل پیدایش شادی و افسردگی را کشف کند و درباره آنها توضیح دهد.

□ شناخت عقلی :

- عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تأمل، به حقایقی برسد و دانش هایی را پایه گذاری کند. به این قبیل دانش ها شناخت عقلی می گوئیم.
- بسیاری از دانستنی های ریاضی، شناخت عقلی هستند .
- فلسفه شناخت عقلی است.
- دانستنی های فلسفه از طریق حواس و تجربه به دست نمی آیند؛ بلکه فقط از طریق تعقل محض می توان به آنها رسید.
- مثلاً ذات و صفات خداوند را نمی توان با حس و تجربه درک کرد و شناخت آنها مستلزم بهره گیری از قواعد شناخت عقلی است.
- قدرت و توانایی عقل، به انسان امکان می دهد تا یافته هایی سودمند درباره کل هستی، که امکان درک تجربی آن هیچ گاه وجود ندارد، به دست بیاورد و این یافته های عقلانی را در زندگی خود اساس سایر دانش ها قرار دهد و پایه های زندگی خود را بر آنها استوار سازد .
- انسان برای فهم یافته های عقلانی به دانش فلسفه نیاز دارد .

□ قلب یا دل

- « قلب » یکی از ابزارهای معرفت انسان است که می تواند بی واسطه به حقایق برسد و معرفت کسب کند.

➤ تعریف معرفت شهودی :

- معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، « معرفت شهودی » نام دارد.
- معرفت شهودی از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود.
- معرفت شهودی معرفت و شناختی بی واسطه است؛ یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می کند.
- برای دریافت معرفت شهودی، سیر و سلوک و تهذیب نفس ضروری است.

➤ دلیل تسمیه معرفت شهودی :

- بدان جهت شهودی می گویند که قلب انسان حقیقت را چنان درمی یابد که گویا با چشم می بیند.
- عارف و سالک الی الله ممکن است بتواند در همین دنیا، آخرت را مشاهده کند.
- علاوه بر عالم طبیعت، سایر عوالم را مشاهده نماید و وجود فرشتگان را هم واقعا بباید.
- این قبیل مشاهدات، از نوع شهود قلبی است و از راه چشم به دست نمی آید.

➤ وحی الهی برترین شهود

- یکی از شهودهای قلبی وحی الهی است .
- شهود قلبی وحی الهی ویژه پیامبران است؛ خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران، معرفتی در اختیار بشر قرار می دهد که به آن « معرفت وحیانی » می گویند.
- دریافت کننده وحی پیامبران الهی هستند.
- پیامبران الهی ، آنچه را که از راه وحی دریافت کرده ، به انسان های دیگر می رسانند.
- در شهود وحیانی، خداوند کلمات و عبارات خود را برقلب پیامبر نازل می کند و پیامبر آن کلمات و عبارات را دریافت می کند و هیچ گونه دخل و تصرفی از طرف پیامبر در آن صورت نمی گیرد.
- قرآن کریم نمونه ای از کلام الهی است که خداوند از طریق وحی بر قلب آخرین پیامبر خود نازل کرده است.
- ما با تأمل و تدبر در قرآن، به میزان توانایی و همت خود می توانیم از بسیاری حقایق آگاه شویم.

پاسخ فعالیت های درس هفتم

فعالیت ابتدای درس ص ۵۰ :

عبارت های زیر را با دقت بخوانید، سپس به سؤال ها پاسخ دهید.

- سرنوشت هر کس در گرو عملی است که خود انجام داده است.
- تاریخ بشر با حوادث تلخ و ناگوار فراوانی آمیخته است.
- یکی از فرشتگان الهی جبرئیل است که آوردن وحی بر پیامبران را برعهده دارد.
- زمین علاوه بر حرکتی که به دور خود و به دور خورشید دارد، حرکتی هم همراه با منظومه شمسی در کهکشان دارد.
- انسانی که واقعا خدا را مقصود خود قرار بدهد، اعمالش در جهت رسیدن به او خواهد بود.
- جهان برای برخی انسان ها حکم قفس را دارد.

۱- آیا اصولاً با این جمله ها موافقید؟

۲- با صرف نظر از اینکه با این گزاره ها موافق هستید یا مخالف، فکر می کنید گویندگان این جمله ها با چه ابزاری و از چه طریقی به آنها پی برده و آنها را پذیرفته اند؟

گزاره اول، بیانگر قدرت اختیار در انسان است، یعنی یک گزاره انسان شناختی است.

گزاره دوم، یک گزاره در حوزه تاریخ بشر و حوادثی است که بر او گذشته است.

گزاره سوم، یک گزاره درباره جهان غیب و ماوراءالطبیعه است.

گزاره چهارم، یک گزاره علمی در حوزه فیزیک و علوم طبیعی است.

گزاره پنجم، یک گزاره اعتقادی و تأثیر اعتقاد بر عمل است.

گزاره ششم، یک گزاره عرفانی و اخلاقی شمرده می شود.

بررسی : ص ۵۲

گاهی ما در هنگام استفاده از حواس دچار خطا می شویم؛ مثلاً ممکن است چوب را داخل آب، شکسته بینیم یا یک ساختمان بزرگ را، از فاصله دور، کوچک بپنداریم. حال:

▪ آیا چنین پیشامدهایی سبب سلب اعتماد ما از حواس می شود؟

▪ برای اینکه به خطای خود در این موارد پی ببریم، باید از چه ابزاری استفاده کنیم؟ آیا باز هم باید از حواس کمک بگیریم؟

▪ آیا اینکه انسان می تواند متوجه خطای خود شود، می تواند دلیلی بر توانایی حواس برای شناخت اشیا باشد؟

پاسخ سؤال اول، معمولاً منفی است، زیرا برای همه دانش آموزان خطای در حواس رخ داده، اما باز هم از حواس

استفاده می کنند. کسی نیست که به علت چند بار اشتباه در دیدن، دیگر از چشم خود استفاده نکند. او حتی برای پی

بردن به خطای خود باز هم از همین حواس استفاده می کند. به عبارت دیگر: هرکس می داند که ساختار دستگاه حواس

ما و ادراک مربوط به حواس ما یک ساختار درست دارد و پیش آمدن خطا مربوط به ساختار دستگاه نیست.

پاسخ سؤال دوم، همان طور که گفته شد همان حواس است. پاسخ سؤال سوم در ضمن پاسخ سؤال اول داده شد.

بیان نمونه : ص ۵۳

آیا می توانید نمونه های دیگری از ویژگی ها و حالات نفس را مثال بزنید که انسان ابتدا آن را در خود یافته و سپس در موجودات دیگر مشاهده کرده است؟

این فعالیت، برای تعمیق خودشناسی و تأمل درونی است. نمونه های دیگری که انسان ابتدا در خود می یابد و بعد در دیگران هم مشاهده می کند:

- ۱- محبت و دشمنی ۲- استدلال کردن ۳- شادی و غم ۴- اخلاق و ویژگی های اخلاقی مانند ترس و شجاعت
- ۵- رابطه علیت میان اراده انسان و افعال او ۶- احساس شک و تردید در برخی امور

بررسی : ص ۵۴

آیا در علمی که از راه استدلال عقلی محض به دست می آیند، امکان خطا و اشتباه وجود دارد؟ با توجه به آنچه در منطق، درباره استدلال آموخته اید، در این باره توضیح دهید. در اینجا سه نکته مورد نظر است.

۱- اشتباه فقط در بدیهیات راه ندارد، مانند اجتماع تقیضین محال است.

۲- در استدلال تجربی که از حس کمک می گیریم امکان خطا هست که با تلاش و کوشش علمی و دقت در آزمایش ها و تجربه ها آن را کم می کنیم.

۳- در استدلال عقلی محض، چه در ریاضیات و چه در فلسفه امکان خطا وجود دارد. این خطا می تواند از ناحیه ماده باشد و می تواند از ناحیه صورت، یعنی شکل استدلال باشد. هر دو شکل خطا قابل تشخیص رفع شدن است.

مقایسه : ص ۵۶

معرفت وحیانی	شهود عارفانه
معرفت وحیانی از جانب خدا نازل شده است.	شهود عارفانه مشاهده قلبی خود عارف است.
در انتقال وحی به مردم اشتباهی رخ نمی دهد.	ممکن است که یک عارف در بیان شهود خود دچار اشتباه شود.
هدف وحی هدایت مردم است.	در شهود عارفانه لزوماً چنین هدفی وجود ندارد.
وحی فقط به کسی می شود که ویژگی های لازم نبوت را دارد	برای هر کسی که خالصانه به تزکیه نفس بپردازد رخ می دهد.

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سوالات تشریحی

- ۱- یکی از تلاش های فیلسوفان در زمینه ابزار شناخت چیست؟
فیلسوفان تلاش می کنند ابزارهای شناخت را شناسایی کنند و قلمرو کاربرد آنها را معین نمایند .
- ۲- ابزارهای شناخت و معرفت در انسان را بنویسید . حس - عقل - قلب
- ۳- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی را بنویسید.
یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، توانایی حس در شناخت تفاوت ها و تمایزهاست.
- ۴- نقش شناخت تمایزها و تفاوت های اشیا را در انسان با ذکر مثال توضیح دهید.
شناخت تمایزها و تفاوت های اشیا این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیای متفاوت استفاده های مختلف بکند؛ مثلاً اگر در مقابل ما یک لیوان آب و یک ظرف غذا باشد، برای رفع تشنگی لیوان آب را برمی داریم و برای رفع گرسنگی به سراغ ظرف غذا می رویم ،این عمل به ما می فهماند که ما در تشخیص لیوان آب و ظرف غذا اشتباه نکرده ایم.
- ۵- از طریق ابزار عقل چگونه می توان به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی برد و قوانین طبیعی را شناخت؟
عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد .
- ۶- « شناخت تجربی » چگونه شناختی است ؟
شناختی را که با همکاری عقل و حس به دست می آید ، « شناخت تجربی » می گوئیم .
- ۷- دو قاعده از قواعد عقلی مهم که شناخت تجربی بر آنها متکی است ، را بنویسید.
پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است . هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید . طبیعت، همواره یکسان عمل می کند.
- ۸- « شناخت عقلی » چگونه شناختی است ؟ دو نمونه از این گونه شناخت ها را نام ببرید .
عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تأمل، به حقایقی برسد و دانش هایی را پایه گذاری کند. به این قبیل دانش ها شناخت عقلی می گوئیم. مانند بسیاری از دانستنی های ریاضی و فلسفه
- ۹- به چه نوع معرفتی ، « معرفت شهودی » اطلاق می شود ؟ و این معرفت چگونه حاصل می شود ؟
معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، « معرفت شهودی » نام دارد. این معرفت از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود. پس برای دریافت معرفت شهودی سیر و سلوک و تهذیب نفس ضروری است.
- ۱۰- علت تسمیه معرفت شهودی به این نام چیست ؟
این شناخت را بدان جهت شهودی گویند که قلب انسان حقیقت را چنان درمی یابد که گویا با چشم می بیند.
- ۱۱- مقصود از « معرفت وحیانی » چیست ؟ توضیح دهید .
یکی از شهودهای قلبی وحی الهی است. این شهود ویژه پیامبران است و خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران معارفی را در اختیار بشر قرار می دهد که به آن « معرفت وحیانی » می گویند .

۱۲- هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از گزینه ها در سمت چپ مرتبط است؟

- الف) با همکاری عقل و حس به دست می آید
ب) طبیعت، همواره یکسان عمل می کند
ج) بسیاری از دانستنی های ریاضی و فلسفه
د) برای دریافت آن، سیروسلوک و تهذیب نفس ضروری است.
- ۱- از قواعد عقلی مهم در شناخت تجربی
۲- شناخت عقلی
۳- معرفت شهودی
۴- شناخت تجربی
- الف: شناخت تجربی ب: از قواعد عقلی مهم در شناخت تجربی ج: شناخت عقلی د) معرفت شهودی

سوالات پاسخ کوتاه

- ۱- حقایقی را که توانایی درک آنها از راه احساس ممکن نیست و فقط عقل درک کند، کدامند؟
امور محسوس و طبیعی را و امور غیرمحسوس و غیرطبیعی
- ۲- شناختی را که عقل با همکاری حس به دست می آورد، چه نامیده می شود؟ شناخت عقلی
- ۳- شناختی که بر چند قاعده عقلی مهم استوار است و دانشمند در هنگام بررسی داده های حسی، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد چه نوع شناختی است؟ شناخت تجربی
- ۴- یک فیلسوف عقل گرای یونانی و یک فیلسوف عقل گرای اسلامی را نام ببرید. ارسطو - ابن سینا
- ۵- دیدگاه ابن سینا در مورد قانون علیت را در یک سطر بنویسید.
قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی آید، بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه ای است.
- ۶- دو مورد از دانش های عقلی را نام ببرید. ریاضیات - فلسفه
- ۷- مقصود از این سخن که معرفت شهودی یک معرفت بی واسطه است، چیست؟
یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می کند.
- ۸- برای دریافت معرفت شهودی چه چیزی ضروری است؟
برای دریافت چنین معرفتی سیروسلوک و تهذیب نفس ضروری است

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، توانایی ما در شناخت ... و... اشیا است. تفاوت ها- تمایزهای
- ۲- شناختی را با همکاری به دست می آورد، شناخت تجربی می گوئیم. عقل - حس
- ۳- شناخت بر چند قاعده عقلی مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های ، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد. تجربی - حسی
- ۴- یکی از قواعد اولیه تعقل در شناخت این است که طبیعت، همواره عمل می کند. تجربی - یکسان
- ۵- از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد. ارسطو
- ۶- ارسطو، علاوه بر تبخّر در فلسفه، یک دانشمند نیز شمرده می شد. علوم طبیعی
- ۷- ابن سینا در توضیح و تبیین قواعد علوم طبیعی نقش بسزایی داشت. عقلی
- ۸- قانون ... یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هرپدیده ای از آن استفاده می کند. علیت

- ۹- بسیاری از دانستنی های و دانش در زمره شناخت عقلی به شمار می روند. ریاضی - فلسفه
- ۱۰- معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، ... نام دارد که ... صورت می گیرد. معرفت شهودی - بی واسطه
- ۱۱- معرفت شهودی از طریق تقویت ... و تعالی بخشیدن به ... و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود. ایمان - نفس
- ۱۲- برترین شهود الهی است که مختص است. وحی - پیامبران
- ۱۳- در شهود ... ، خداوند کلمات و عبارات خود را بر ... پیامبر نازل می کند. وحیانی - قلب
- ۱۴- قرآن کریم نمونه ای از ... الهی است که خداوند از طریق ... بر قلب آخرین پیامبر نازل کرده است. کلام - وحی
- تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.**
- ۱- یکی از راه های شناخت ما حس است. درست
- ۲- گاهی در شناخت حسی خطا رخ می دهد. به همین دلیل در زندگی روزمره ما اعتباری ندارد. نادرست
- ۳- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی توانایی ما در شناخت تفاوت ها و تمایزهای اشیا است. درست
- ۴- شناخت وجه مشترک اشياء این امکان را می دهد که به کمک عقل از اشیاى متفاوت استفاده های مختلف کنیم. نادرست
- ۵- انسان به کمک عقل می تواند حقایقی را درک کند که توانایی درک آن از راه احساس ممکن نیست. درست
- ۶- حقایقی را که عقل می تواند درک کند ، فقط مربوط به امور محسوس و طبیعی است. نادرست
- ۷- عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد. درست
- ۸- شناختی را که با همکاری عقل و حس به دست می آید ، « شناخت تجربی » می گوئیم. درست
- ۹- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت تجربی این است که پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند و هر پدیده ای نیازمند علت است. درست
- ۱۰- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت تجربی این است که هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید. درست
- ۱۱- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت تجربی این است که طبیعت، همواره یکسان عمل می کند. درست
- ۱۲- افلاطون از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد. نادرست
- ۱۳- ارسطو ، علاوه بر تبخّر در فلسفه، یک دانشمند علوم طبیعی نیز شمرده می شد. درست
- ۱۴- ارسطو علاوه بر فلسفه، در طبیعیات و ریاضیات هم کتاب نوشته است. درست
- ۱۵- ارسطو در طبیعیات خود مبانی طبیعت شناسی را بیان کرده و دربارهٔ علیت و اقسام علت سخن گفته است. درست
- ۱۶- ابن سینا در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی داشت. درست
- ۱۷- ابن سینا کتاب های متعددی در فلسفه و علوم طبیعی دارد که مورد توجه فیلسوفان و دانشمندان علوم طبیعی بود. درست
- ۱۸- فارابی در گسترش اندیشه های ارسطو دربارهٔ قانون علیت تأملات عمیقی کرد که همچنان قابل استفاده است. نادرست
- ۱۹- به نظر فارابی، قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی آید، بلکه خودش پایه و اساس هر تجربه ای است. نادرست
- ۲۰- قانون علیت، یکی از قواعد اولیهٔ تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده ای از آن استفاده می کند. درست
- ۲۱- عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تأمل، به حقایقی برسد و دانش عقلی را پایه گذاری کند. درست
- ۲۲- بسیاری از دانستنی های ریاضی و فلسفه در زمره شناخت عقلی به شمار می روند. درست

- ۲۳- دانستنی های فلسفه از طریق حواس و تجربه به دست نمی آیند و فقط از طریق تعقل محض می توان به آنها رسید. درست
- ۲۴- « قلب » یا « دل » یکی از ابزارهای معرفت انسان است که می تواند بی واسطه به حقایق برسد و معرفت کسب کند. درست
- ۲۵- معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، « معرفت شهودی » نام دارد. درست
- ۲۶- معرفت شهودی از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود. درست
- ۲۷- معرفت شهودی، با واسطه است و بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی حاصل می شود. نادرست
- ۲۸- برای دریافت معرفت شهودی سیروسلوک و تهذیب نفس ضروری است. درست
- ۲۹- مشاهدات عارف، از نوع شهود قلبی است و از طریق چشم صورت نمی گیرد. درست

سوالات تستی

۱- کدام مطلب در مورد شناخت حسی درست نیست ؟

- (۱) گرچه گاهی در شناخت حسی خطا رخ می دهد، اما این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن در طبیعت زندگی می کنیم، و نیازهایمان را برطرف می سازیم.
- (۲) یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، که زمینه تفکر عقلی قرار می گیرد، توانایی ما در شناخت تفاوت های اشیا است.
- (۳) شناخت های حسی متفاوت از اشیا، این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیا متفاوت استفاده های مختلف بکند.
- (۴) به کمک شناخت حسی می توان حقایق مربوط به امور محسوس و طبیعی یا امور غیر محسوس و غیر طبیعی را درک کرد. گزینه ۴

۲- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، توانایی انسان در شناخت ... و ... اشیا است.

(۱) تفاوت ها - تمایزهای (۲) اشتراکات - تفاوت های (۳) تمایزها - اشتراکات (۴) اشتراکات - تمایزهای

گزینه ۱

گزینه ۳

۳- کدام مورد بیانگر تفاوت اساسی شناخت تجربی با شناخت عقلی است؟

- (۱) شناختی عقلی با همکاری عقل و حس به دست می آید برخلاف شناخت تجربی
- (۲) در شناخت عقلی با استفاده از یافته های تجربی و نه صرفا با تأمل، به حقایق می رسیم مانند دانستنی های ریاضی
- (۳) دانستنی های شناخت عقلی از طریق تعقل محض و نه از طریق حواس و تجربه به دست می آیند مانند ریاضی و فلسفه اولی
- (۴) شناخت عقلی بر چند قاعده مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های حسی، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد.

۴- کدام یک جزء قواعد عقلی مهم که شناخت تجربی بر آنها متکی است، شمرده نمی شود ؟

(۱) پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است .

(۲) هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید .

(۳) طبیعت همواره یکسان عمل می کند.

گزینه ۴

(۴) شناخت هر پدیده با همکاری حس و عقل به دست می آید.

۵- اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد و فیلسوفی که در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی داشت به ترتیب در کدام گزینه آمده است ؟

(۱) افلاطون - ارسطو (۲) ارسطو - ابن سینا (۳) ارسطو - افلاطون (۴) افلاطون - ابن سینا

گزینه ۲

۶- کدام یک از موارد زیر مختص پیامبران است و معرفتی که از آن حاصل می شود چه نام دارد؟

(۱) قلب - معرفت وحیانی (۲) وحی - معرفت شهودی (۳) وحی - معرفت وحیانی (۴) قلب - معرفت شهودی

گزینه ۳

۷- تفاوت بین معرفت شهودی و معرفت وحیانی این است که اولی بر..... و دومی بر..... اشاره دارد ؟

(۱) معرفتی که از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس حاصل می شود - کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه

(۲) نوعی شهود قلبی - معرفت بی واسطه و لزوم سیروسلوک و تهذیب نفس

(۳) معرفت بی واسطه و لزوم سیروسلوک و تهذیب نفس - معرفتی که از طریق وحی و به واسطه پیامبران حاصل می شود.

گزینه ۳

(۴) معرفت بی واسطه و لزوم سیروسلوک و تهذیب نفس - نوعی شهود قلبی